

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 345/2023-15

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky obchodnej spoločnosti **PROMETHEUS, s. r. o.**, Štefánikova 18, Humenné, IČO 46 767 631, zastúpenej advokátkou JUDr. Janou Šepeľovou, Námestie slobody 13/25, Humenné, proti postupu a upovedomeniu Úradu inšpekčnej služby č. UIS-KO-OVKS-2023/001982-002 z 20. apríla 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 21. júna 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“). Tiež navrhuje prikázať Úradu inšpekčnej služby vo veci konať a priznať náhradu trov konania.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že vyšetrovateľ Okresného riaditeľstva Policajného zboru v Humennom uznesením ČVS: ORP-654/2-VYS-HE-2021 z 24. marca 2022 začal trestné stíhanie pre zločin neodvedenia dane a poistného podľa § 277 ods. 1 a 2 písm. a) a b) s poukazom na § 138 písm. b) Trestného zákona (ďalej len „TZ“) a pre prečin nezaplatenia dane a poistného podľa § 278 ods. 1 a 2 TZ na tom skutkovom základe, že zodpovedná osoba konajúca za sťažovateľku zrazila zo mzdy svojich zamestnancov finančné prostriedky na nemocenské, dôchodkové poistenie, poistenie v nezamestnanosti a verejné zdravotné poistenie, avšak tieto v lehote splatnosti neodviedla a nezaplatila Sociálnej poisťovni a príslušnej zdravotnej poisťovni. Výška spôsobenej škody predstavovala sumu 12 523, 59 eur a 70 638,88 eur.

3. Sudca pre prípravne konanie Okresného súdu Humenné na podklade návrhu prokurátora Okresnej prokuratúry Humenné a vyšetrovateľa Policajného zboru nariadil prostredníctvom príkazov z 5. januára 2023 vykonanie domových prehliadok v rodinnom dome konateľky sťažovateľky, jej matky a v byte jej manžela pre účely zaistenia podkladov súvisiacich s účtovníctvom sťažovateľky, a to v hmotnej alebo elektronickej podobe. Rovnako došlo zo strany

vyšetrovateľa Policajného zboru so súhlasom prokurátora 2. januára 2023 k vydaniu príkazov na nariadenie prehliadky iných priestorov a pozemkov (osobné motorové vozidlo, kancelária) s cieľom zaistenia podkladov súvisiacich s účtovníctvom sťažovateľky, a to v hmotnej alebo elektronickej podobe. K výkonu nariadených prehliadok došlo 12. januára 2023. Sťažovateľka podala na vyšetrovateľa Policajného zboru 31. marca 2023 sťažnosť podľa zákona § 3 zákona č. 9/2010 Z. z. o sťažnostiach v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sťažnostiach“), v ktorej namietala jeho nezákonný procesný postup. Úrad inšpekčnej služby namietaným upovedomením odložil podanie sťažovateľky s poukazom na relevantné ustanovenia zákona o sťažnostiach a odôvodnením, že nejde o sťažnosť, ale o vyjadrenie, názor, pričom poukazuje na konkrétne nedostatky v činnosti orgánu verejnej moci, ktorých odstránenie (vybavenie) je upravené osobitným predpisom [Trestným poriadkom (ďalej len „TP“)].

II.

4. Sťažovateľka sa s obsahom namietaného upovedomenia Úradu inšpekčnej služby nestotožňuje. Uvádza, že podaná sťažnosť obsahovala všetky zákonom predpokladané náležitosti, pričom dostatočne odôvodnila aj dôvody jej podania. V sťažnosti uviedla, že vyšetrovateľ porušil zásady vyhľadavacu, prezumpcie nevinu a dopustil sa nečinnosti. Poukázala tiež na jeho protiprávne konanie spočívajúce v nezákonnom vedení trestného stíhania a vo vykonaní domových prehliadok a prehliadok iných priestorov a pozemkov, pričom na ich uskutočnenie neexistoval relevantný právny dôvod. Sťažovateľka ďalej uvádza, že dosiaľ nie je a ani nebola vo vedenom trestnom konaní v žiadnom procesnom postavení, a tak nedisponuje právom na podanie opravného prostriedku. Týmto považuje odkaz na TP zo strany Úradu inšpekčnej služby za absurdný. Sťažovateľka sa so svojimi námietkami obrátila prostredníctvom sťažnosti aj na Generálnu prokuratúru Slovenskej republiky, ktorá bola po postúpení veci následne zo strany Krajskej prokuratúry v Prešove taktiež odložená.

III.

5. Právomoc ústavného súdu rozhodovať o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je založená na princípe subsidiarity. Podstata a účel princípu subsidiarity vychádza z toho, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý sa uplatní až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05, II. ÚS 156/09, I. ÚS 480/2013). Rovnako by opačný záver znamenal popretie významu podústavného práva pri ochrane základných práv.

6. Ochrana ústavnosti nemôže byť splnená len prijatím ústavy a vytvorením ústavného súdu. Je predovšetkým úlohou podústavného práva aplikovaného orgánmi verejnej moci. Podústavné právo vytvára nielen orgány verejnej moci s ich osobitnými právomocami, ale aj množstvo hmotnoprávných a procesnoprávných konštrukcií a inštitútov, ktorých súhrn vytvára právne prostriedky ochrany základných práv. Preto podľa § 132 ods. 2 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „ZoÚS“) je ústavná sťažnosť neprípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal

právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd. Za právny prostriedok podľa § 132 ods. 2 ZoÚS nemožno považovať len zákonom upravený procesný opravný prostriedok.

7. Nemožno vylúčiť, že Úrad inšpekčnej služby svojím namietaným postupom a upovedomením mohol zasiahnuť do práv sťažovateľky. Otázkou však je, či ústavný súd je jediným, prvým a posledným orgánom oprávneným rozhodovať o tom, či týmto namietaným postupom a upovedomením došlo k porušeniu základných práv sťažovateľky, teda či sťažovateľka podľa § 132 ods. 2 ZoÚS nemala iné právne prostriedky, ktoré jej priznáva zákon na ochranu jej základných práv a slobôd. Podstatou tvrdení sťažovateľky o porušení jej základných práv je to, že neboli splnené zákonné podmienky pre odloženie jej sťažnosti zo strany Úradu inšpekčnej služby.

8. Vo vzťahu k namietanému postupu a upovedomeniu Úradu inšpekčnej služby ústavný súd uvádza, že ide o prostredie zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o zodpovednosti štátu za škodu“), ktorý postihuje akýkoľvek výkon verejnej moci, ktorým nie je len rozhodovanie, ale aj úradný postup orgánov verejnej moci o právach, právom chránených záujmoch a povinnostiach fyzických alebo právnických osôb. Podľa § 3 ods. 1 písm. d) zákona o zodpovednosti štátu za škodu štát zodpovedá za škodu, ktorá bola spôsobená orgánmi verejnej moci nesprávnym úradným postupom pri výkone verejnej moci. Pojem nesprávny úradný postup § 9 ods. 1 zákona o zodpovednosti štátu za škodu definuje široko a otvorene len použitím tohto pojmu „nesprávny úradný postup pri výkone verejnej moci“ s následným demonštratívnym výpočtom okolností, ktoré možno posúdiť ako nesprávny úradný postup, a taxatívnym výpočtom okolností, ktoré za nesprávny úradný postup považovať nemožno. Súčasťou tohto negatívneho taxatívneho výpočtu nie je postup Úradu inšpekčnej služby a vyšetrovateľa Policajného zboru podľa TP. Preto o nich treba uvažovať len výkladom samotného pojmu nesprávny úradný postup pri výkone verejnej moci (pozri tiež III. ÚS 456/2022).

9. Podstatou ústavnoprávnej námietky sťažovateľky je jej tvrdenie o nesprávnom úradnom postupe Úradu inšpekčnej služby, ktoré možno podriaďiť pod § 9 ods. 1 zákona o zodpovednosti štátu za škodu. Nesprávnosť úradného postupu nemusí byť nutne založená iba nečinnosťou v jej rozmanitých podobách (popísaných v § 9 ods. 3 zákona o zodpovednosti štátu za škodu). Aj dôvodová správa k § 1 zákona o zodpovednosti štátu za škodu zdôrazňuje, že nesprávnym úradným postupom je porušovanie povinností pri uskutočňovaní úkonov v konaní, najmä jeho nesprávne vykonanie alebo vykonanie bez splnenia zákonných podmienok.

10. Nesprávny úradný postup a s tým spojené upovedomenie Úradu inšpekčnej služby podľa § 15 ods. 1 zákona o zodpovednosti štátu za škodu zakladá osobitný nárok na náhradu škody, ktorý si možno uplatniť žiadosťou o jeho predbežné prerokovanie na príslušnom orgáne, ktorým je orgán konajúci v mene štátu podľa § 4 zákona o zodpovednosti štátu za škodu. Ak orgán konajúci v mene štátu takýto nárok na náhradu škody v celom rozsahu neuspokojí, môže sa sťažovateľ ako poškodený domáhať uspokojenia nároku na súde (§ 16 ods. 4 zákona o zodpovednosti štátu za škodu). Súčasťou tohto nároku nie je len náhrada skutočnej škody a ušlého zisku, ale aj nárok na to, aby bolo konštatované porušenie práva, keďže všeobecný súd sa musí primárne vysporiadať s jeho základom tak, že musí určiť, či tvrdené konanie orgánov štátu (v tomto prípade Úradu inšpekčnej služby) bolo nesprávnym, a teda protiprávnym úradným postupom.

11. Okrem toho ak došlo k nesprávnemu úradnému postupu a iba samotné konštatovanie porušenia práva nie je dostatočným zadosťučinením vzhľadom na ujmu spôsobenú nesprávnym úradným postupom, uhrádza sa poškodenému aj nemajetková ujma v peniazoch (§ 17 ods. 2 zákona o zodpovednosti štátu za škodu). Z toho plynie, že sťažovateľkou tvrdené porušenie jej základných práv možno v prípade preukázania jej tvrdení v podústavnom práve podriadiť pod nesprávny úradný postup podľa zákona o zodpovednosti štátu za škodu. Pre tento tvrdený nesprávny úradný postup Úradu inšpekčnej služby môže sťažovateľka najprv na Ministerstve vnútra Slovenskej republiky a potom na všeobecnom súde uplatniť svoj nárok, ktorého súčasťou môže byť aj nárok na náhradu nemajetkovej ujmy. Pritom jej nič nebráni v tom, aby v prípadnej žalobe namietala porušenie tých základných práv, ktoré namieta aj v ústavnej sťažnosti. Pod účinným prostriedkom právnej ochrany základných práv nemožno považovať len výrok ústavného súdu, ktorý vyslovuje porušenie základných práv. Takýmto prostriedkom je aj právny inštitút, ktorý poškodenej osobe umožňuje, aby sa na súde domáhala potvrdenia toho, že určitý zásah štátu voči nej bol nesprávny s tým, že jej za takýto zásah bude možné priznať zodpovedajúce zadosťučinenie.

12. Vo vzťahu sťažovateľky a štátu sú prítomné sporné skutočnosti. Sťažovateľka tvrdí, že jej podanie obsahovalo všetky zákonom predpokladané náležitosti, a preto ho bolo potrebné vyhodnotiť ako sťažnosť. Úrad inšpekčnej služby má na vec opačný názor. Vzťah sťažovateľky a štátu je preto celkom nesprávne riešiť v konaní o ústavnej sťažnosti, v ktorom by bolo potrebné odstrániť naznačený rozpor. Nielen právne, ale aj fakticky je preto postup sťažovateľky podľa zákona o zodpovednosti štátu za škodu správnym a vhodnou platformou, v rámci ktorej môže byť sťažovateľke poskytnutá ochrana proti ňou tvrdenému zásahu do jej základných práv. Zjednodušujúce preskočenie tohto právneho prostriedku, ktorý je procesne zabezpečený postupom podľa Civilného sporového poriadku, do konania o ústavnej sťažnosti by nebolo len porušením zásady subsidiarity, ale aj procesne celkom nevhodným priestorom na zisťovanie naznačených skutkových rozporov o tom, či vôbec a v akom rozsahu bolo zasiahnuté do práv sťažovateľky nesprávnym vyhodnotením jej podania.

13. Sťažovateľka mala tiež možnosť postupovať podľa § 22 zákona o sťažnostiach a podať sťažnosť proti vybaveniu sťažnosti, keďže vybavením sťažnosti je aj jej odloženie [§ 1 ods. 2 písm. b) zákona o sťažnostiach].

14. Sťažovateľka právny prostriedok, ktorý jej v okolnostiach jej prípadu priznáva nateraz zákon o zodpovednosti štátu za škodu, vôbec nevyužila, a preto je jej ústavná sťažnosť podľa § 132 ods. 2 ZoÚS neprípustná a ako taká bola podľa § 55 písm. d) ZoÚS odmietnutá.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. júla 2023

Robert Šorl
predseda senátu